

A kenyér és a gép

Gyorsan learattunk. Bár sokunkat nem tört meg ez a munka, nem festett „ördögire” a por, mégis örülünk. Szemére vehetnénk-e bárkinek, hogy bentről, a hűvös szobából nézi az aratást? Jegtalan és igazságtalan lenne. A gép mindnyájunk helyett dolgozik.

És ahol a gép arat, ott az ember irányít. Ezért harcoltak régen, ezt hirdetik ma is. A gép segít az emberen. Rendje is ez a haladásnak. Ma, amikor a jó kombájnos leereszt naponta félezer mázsa gabonát a garaton, nem biztos, hogy az irányítót tiszteljük, hanem a gépét. Lényegében majdnem mindegy, hogy Zöld Béla vagy Piros Gyula vezette-e a Claas-Dominator vagy a John Deere-t. Nem sokat változtatt, néhány mázsa ide vagy oda személyenként, az egész számít. Általában a kombájn, a gépiás előtt emeljük kalapunkat. Persze, csak jelképesen, mert a vicsgörgő fogó, csattogó gépszörnyetegben mégis az embert tiszteljük, becsüljük. Azt az embert, aki megtervezte, megalkotta, összerakta, s aki dolgozik vele.

Nem is kívánczik az átlagember a búzarengetegbe. Hasznát úgyse vennék, ha gépre ülne, csak tönkretenné a milliokat; ha kaszát fogna, az már megint baj lenne. Úgy jó az, hogy mi, az átlag, csak nézzük a mai aratókat, a békés, „barna tankokat”. A kombájnosokat látjuk a táblákban.

A hatalmas porfelhőkben, sárga kalászszőnyegben a gép kerül fókuszunkba, szinte eltörpülnek vezetőik. Dübörög, csattog, az porol. Az ember kis, szürke, lényegtelen. Mészszívről mintha rajbai lennének az acélmonstrumnak, néma szemlélői a hatalmas fogaskerekeknek, áttételeknek.

Pedig nem így van!

Ember nélkül megbénul, sánta, vak óriás, tehetetlen a tanyányi gép. És az ember tudja is ezt; tudja, hogy hatalmas van, tudja, hogy óriás, és talán azért bújik a háttérbe, s kalitkába, hogy ne őt, hanem a gépet ünnepeljük, a gépet dicséreljük, a gépről zengjen a szó. A legyőzhetetlenről, a nagy munkabíróról, mindnyájunk jövőjéről. Hiszen nem akármilyen munkás ő.

Naponta 500 mázsa kicsépeelt gabona, rengeteg. Tizenöt hektár föld termése, korábban egy családnak egy nyári aratnálvalót adott. Most, ha minden összevág, a gép ennyit letarol, simára borotvál. Sűrű, jó termést adó gabona, jó aratóbrigád, jól előkészített gép és nem utolsósorban jól képzett, jól fizetett ember kell hozzá.

Mert aki most arat, helyettünk is arat. Tiszteljük, megfizetjük. Lehet, hogy annyira becsüli ő is a kenyeret, mint mi. Nem emeli szájához, mielőtt megszegi, még azt sem mondhatja, ez abból van, amit én vágtam. Jó pénzt lát minden cipóban. Könnyebben jut eszébe, amikor dolgozik, a majdnai tíz szép hízó, a külföldi út, mint a foszlós belü fehé kenyér. Ezért nem ereszi a földbe a vágóasztal késeit, s ezért úrfit óvatosan a garatot, tudja, hogy becsülik, elismerik, értékelik cselekedetét, szakértelmét, tudását. Nem is vár dicsőímtusokat, hiszen az aratás három hét megállás nélküli munka a határban, az átlagembernek olyan gyorsan elszalad, mintha éppen tavasz vagy őszi lett volna.

Annyira becsülik őt, mint a kenyeret. Ki így, ki úgy.

Majoros Tibor

Új politikai gazdaságtan Acta

Nemrégiben jelent meg a JATE Politikai Gazdaságtan Tanszékének új Actája, mely immár tizenharmadik alkalommal nyújt betekintést a kollektív munkájába. A tanszéken az utóbbi években a tudományos kutatások főként a mezőgazdaságra irányultak. Ezt tükrözi a kiadvány is, a megjelent öt tanulmányból négy agrárkérdésekkel foglalkozik.

Dr. Andrassy Adél „A magyar mezőgazdasági termelés alakulását jelentősen befolyásoló releváns gazdasági változók kiválasztása egy- és többtényezős korrelációanalízissel” című munkájában korszerű matematikai-statisztikai módszerekkel határozza meg, hogy az elmúlt húsz év során a mezőgazdaság egyes tényezői milyen hatással voltak a termelés alakulására. A feltárt összefüggések lefedését adnak a további fejlődés extrapolálására is.

A munka szerinti elosztás törvényét az elméleti kutatások és főleg a gyakorlati feladatok állandóan a tudomány érdeklődésének előterében tartják. Így rendkívül aktuálisnak bizonyul dr. Imre Ottó dolgozata, amely „A munka szerinti elosztás néhány elvi kérdése” címmel jelent meg.

Alapvető profiljában, a mezőgazdaság viszonyainak vizsgálatában a tanszéki kollektív színes tematika szerint dolgozik. Ennek frap-

páns megnyilvánulása dr. Mayer László témaválasztása: tanulmányában Tanzánia mezőgazdaságának a gazdasági fejlődésben betöltött szerepét és agrárpolitikáját elemzi személyes helyszíni tapasztalatai és a külföldi irodalom alapos feldolgozása nyomán.

Dr. Sipos Miklós „A termelőszövetkezetek állami támogatási rendszerének fejlődése Magyarországon” címmel történeti áttekintésben mutatja be a pénzügyi szabályozás céljainak, formáinak és eredményeinek alakulását. Rendszerezése gyakorlati szakemberek, oktatók és más érdeklődők számára is hasznos ismereteket nyújt.

Az indirekt irányításra való áttérés óta eltelt tíz év tapasztalatai a termelőszövetkezeti gazdálkodás jó néhány fehér foltjára irányították rá az üzemgazdasági kutatások figyelmét. Egy ilyen kevésbé kihasznált lehetőségre hívja fel a figyelmet dr. Váczy Mária „A költséggazdálkodás kialakulását elősegítő és befolyásoló tényezők a mezőgazdasági termelőszövetkezetekben” című tanulmányában.

A dr. Nagy Lajos professzor által szerkesztett új Acta színvonalas kiadvány. Minden bizonnyal tovább fogja növelni a közgazdászok körében egyre jobban elismert szegedi műhely tekintélyét.

Dr. Czagyán László

SZEGEDI ÜNNEPI HETEK

A 6. művelődéseméleti nyári egyetem előadásai a Biológiai Kutatóközpontban, délelőtt 9 óráig.

XVIII. szegedi nyári tárlat a Móra Ferenc Múzeum Horváth Mihály utcai képtárában, augusztus 21-ig.

Hajnal Gabriella kiállítása a Bartók Béla művelődési központban, augusztus 21-ig.

Fotóklubok 13. szegedi szalonja a Bartók Béla művelődési központban, augusztus 21-ig.

Mónus Sándor tizekas népi iparművész kiállítása a Juhász Gyula művelődési központban, augusztus 20-ig.

Kátai Mihály festőművész tárlata a Közművelődési Palota kupolájában, augusztus 28-ig.

Szép könyv '76 kiállítása a Technika Házában, augusztus 11-ig.

Csanádi György iparművész kiállítása a Gulácsy Lajos-teremben, augusztus 4-ig.

A Móra Ferenc Múzeum állandó kiállításai.

Művelődépszichológia

Az idei művelődéseméleti nyári egyetemen művelődépszichológiai témákat tárgyalnak az előadók. Az eddigi fejtegetések különféle nézőpontokból, de egyöntetűen bizonyították: az ismert, törvénybe is foglalt művelődéspolitikai célokot lehetetlen elérni a pszichológia eredményeinek megfelelő alkalmazása nélkül. A művelődés irányítóinak munkáját újszerűen megvilágító előadások közül választottuk ki dr. Csepeli György egyetemi adjunktusét: Szociálpszichológiai alapismeretek a közművelődés szolgálatában.

Nálunk csak mostanában indult gyors fejlődésnek a lélektan egyik ága, a szociálpszichológia. Szaporodó tudományos felismeréseit azonban máris haszonnal alkalmazhatják a népművelők. A tudományág egyik vizsgálati területe az a történelemsorozat, amely egy másik személlyel való találkozásunk pillanatában lezajlik — bennünk és a másikban. A következtetése pedig: az egyén a társas-társadalmi viszonylatok metszéspontja, önismeretéhez csak mások megismerése révén juthat.

Hogyan segíthetnek ezek a szociálpszichológiai megállapítások a közművelődésben? A népművelő, akinek ilyenféle ismeretei vannak, kerüli a személytelen, a formális, a liturgikus szabályok szerint szervezett kulturális rendezvényeket. Nemcsak számol a résztvevőknek azzal a törekvésével, hogy a „találkozásokon” ki-ki önmagát szeretné jobban megismerni, hanem kihasználja ezt a szándékot;

szervező munkáját a személyesség, a rugalmasság és az informalitás igénye hatja át.

A csoportok lélektana a szociálpszichológia másik alapvető kutatási területe. A közösséggel szerveződött csoport jellemzője az aktivitás, a társadalom szempontjából progresszív cselekvés. A művelődő közösséggel lehetetlen az egyoldalú közművelődési szemlélet alapján dolgozni, mely szerint az egyik fél a kultúra átadója, a másik passzív befogadó. A közösség minden tagja ugyanis egyszerre tárgya és alanya a művelődési (és más) tevékenységnek; nemcsak kenyérszerű reakciói vannak, hanem aktív, másokat is, önmagát is alakítja. A népművelőnek tehát demokratikus és közösségi művelődési alkalmakon teret kell biztosítani az önálló alkotóképesség gyakorlására és fejlesztésére. Az ilyen elvek szerint alakított kulturális esemé-

nyek, alkalmak kritikus és felelős gondolkodásmódot eredményeznek. Minthogy a szociálpszichológia valamennyi kutatási területe szorosan kapcsolódik a hétköznapi élet, a valóság történéseihez, nem haszontalan, ha a közművelődés szakemberei ismerik. „Kölcsönveszik” e tudományág logikáját. Elkerülhetik így az arisztokratikus és bürokratikus közművelődési szemlélet káros hatásait; az „elit-tömegkultúra”, a művészfilm-közönségfilm, az értékes irodalom-lectúra, a kultúra-szórakozás — és más hasonló, értelmetlen szembeállításokat, meddő vitákat. Tudatosíthatják, hogy a kultúra nem valami megfoghatatlan, „nemes” dolog, hanem az életet szervező viselkedési, gondolkodási minták és az érzésvilág differenciált egysége, a hétköznapi tevékenységek teljessége.

S. E.

Az első előtti felvonás

Öltözőfolyosó, a színpad alatt. Az Aida szegedi szolnoki — Karikó Teréz Főpapnő, Sinkó György Király, Gregor József Főpap, Réti Csaba Hírnök — kifestve, kikenve, kiöltözve. Bevetésre készen. A tréfamester, vagy miként rádiókabarében mondják, szóvivő; Gregor. Ki más lehetne perze? Ha nem az első poen rajza csattan.

Gregor: Elvittem Amneriszt a Bärkába, bivalyerős pácra. Kanalazta zokszó nélkül, még a könnye is kicsordult. Aztán visszajött a tére, s úgy fújta a próbán, mintha mi se történt volna.

Karikó: (tettetett közönyt): Mást vártál?

Sinkó (lakonikusan): Ez nem jött be.

Gregor (félre, hüvelykujjával Sinkóra): Egy demizon bört ígertem a katonáknak, ha a bevonulási képben leejtik.

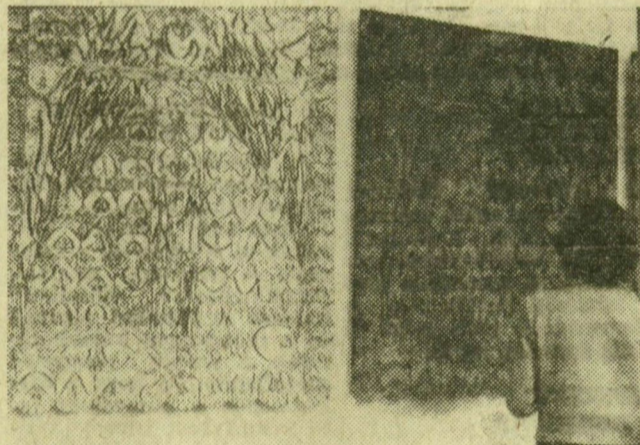
Sinkó (parlando): Sose felejttem el, a hatvankettes Aida-ban együtt sminkeltünk Svéd Sándorral. Szinte könyörgött, készítem elő az első színpadi megszólalását.

Azt a szöveget, hogy ta pressa, adjam föl neki méltósággal. Arra is kényes, igényes volt, mit csinálnak a partnerei. Szünetben aztán jöttek az autogramkérők, akkor még keskeny fabódében öltöztünk, s furakszik valamennyi át előtte — Ottolint keresték. Az előadás végén tapintatosan rákérdeztem: Sándor bátyám, ha lennél kedves egy aláírást, erre a papírra. Kész örömmel — derült föl az arca —, csak elfogyott valamennyi dedikált fényképem. Holnapra viszont hozok — így ő, s másnap

Időközben elfújták az utolsó szignált. Az ügyelő Ramfiszt szólítja a bal oldali járáshoz. Most egyszerű a helyzet. Gregor József szépen, komótosan, beszél a színter. Szemközt Radameszszel.

N. I.

Falikárpitok

A textilművészet, köztük a magyar textiles iparművészet is, megvívta forradalmát a maga műfaji megújulásáért. Mostanra rendeződtek sorai, lehiggadtak a vad kísérletek, kialakultak, kirajzolódottak a új vonulatok. A tértexilek, a síkból kilépő faliképek, a különböző anyagokat applikáló alkotások, a népművészet textillelkeihez motívumért, technikáért és technológiáért nyúló munkák sora a felfrissülés leglátványosabb eredményei. S ennyi kísérlet, siker és kudarc közepette a klasszikus falikárpit, a gobelin, a hímvész, megőrizte ünnepi szépségét, létjogosultságát, sőt... Hajnal Gabriella, aki a Képzőművészeti Főiskola festő-tanszakának friss diplomájával, a pálya elején elkötelezte magát a falikárpit műfajával, ehhez a klasszikus hagyományhoz kapcsolódik, ezt újítja meg, ezzel fejezi ki korunk ünnepi pillanatait.

Technikájának alapja a díszítés egyik legrégebbi módja. Alkotásai nem véletlenül idézik a nézőben az ékes bizánci öltözeteket, a középkor pompás miseruháit, palástjait, de a reneszánsz világi dekorációit is. Ugyanakkor olyan témákat dolgoz fel, mint az Ikarusz legenda, a József Attila emlékére készített falikép, a Chile-soro-

zat (más címe van a meg-hívó reprodukciója mellett, más a művek jegyzékében, s más a kiállított alkotás alatt!) vagy a Zenészek. E jó részt figurális alkotások mellett néhány, szinte csak ornamentális művet is láthatunk, mint az Ablak, a Labirintus vagy a Len-kender címűek. Természetesen figurát és ornamentikát, sőt, egyes darabokon textillelkeek applikációját egyszerre, szintetikus egységben alkalmaz Hajnal Gabriella. Áhítat és ünnepélyesség sugárzik ezüst és aranyszállal átszőtt munkáiról. Színeinek tartózkodó, visszafogott szépsége csupán a Chile-sorozat darabkain vált a pirosak és kékek vibráló expresszivitásává, a halál kardos anyagának felkurbáló csatanyerésénél megélt színvilága. A kiállítás legnagyobb igényű, s méretét tekintve is hatalmas alkotása, az Ikarusz. Talán ezen a falikárpitján láthatjuk leginkább summázva és összegezve Hajnal Gabriella művészi erényeit — túl a mesteriség magasiskoláján, a díszítés újszerűségein, gazdag mondanivalóján, érzékeny és differenciált művészi ars poetikát közvetít. Mondandó és műfaj magasrendű egymásratalálása, ez a falikárpit.

Tandi Lajos

Liebmann Béla felvétele Fesztiváltörténeti emlék az 1962-es Aidából. Svéd Sándor (Amonasro) és Luigi Ottolini (Radames) a fabódés öltözében